

ECTS-TUNNUS LAADUNARVIOINNIN MENETELMÄNÄ

KOHA 5 Laatu ja arviointi

9.6.2009

Ryhmä 2

Mikko Heinikoski, Jan Kraufvelin, Paula Merikko

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Teoreettinen viitekehys	5
3. ECTS-tunnusta hakeneiden korkeakoulujen haastattelut	7
3.1 Kysymykset.....	8
3.2 Vastaukset	8
3.2.1. Turun ammattikorkeakoulu	8
3.2.2. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.....	10
3.2.3. Laurea	12
3.2.4. Arcada.....	12
4 Tulokset	13
5 Lopuksi	15
LÄHTEET.....	16

1. Johdanto

European Credit Transfer System on vuonna 1989 Erasmus-ohjelman puitteissa luotu eri maiden välisten erilaisten opintojen mittausjärjestelmien vertailutyökalu, joka on kehittynyt vuonna 1999 alkaneen Bolognan prosessin aikana eurooppalaiseksi standardiksi korkeakouluopintojen laajuuden (opiskelijoiden opintotavoitteiden saavuttamiseen käytetyn keskimääräisen työmäärän) ja arvostelun keskinäisen vertailun mahdollistamiseksi (Euroopan komissio 2009).

Euroopan komissio pyrkii edistämään ECTS-järjestelmän asianmukaista käyttöä eurooppalaisissa korkeakouluissa myöntämällä European Credit Transfer System -tunnuksia¹ (ECTS label). Hakukelpoisia ovat korkeakoulut, joille Euroopan komissio on myöntänyt tavallisen tai laajennetun Erasmus-peruskirjan. Tunnus on voimassa neljä vuotta. (CIMO 2008a; Emmes & Pekkarinen 2008.) Suomessa hakukelpoisia ovat siis kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut.

ECTS-tunnuksen saamisen edellytyksenä on, että korkeakoulu soveltaa ECTS-järjestelmää asianmukaisesti kaikissa ensimmäisen ja toisen syklin tutkinto-ohjelmissa. Arviointikriteereiksi muunnettuna tämä tarkoittaa sitä, että korkeakoulun on julkaistava opinto-oppaansa [www-sivustollaan](http://www.sivustollaan) kokonaisuudessaan myös englanniksi, käytettävä ECTS-dokumentteja² opiskelijavaihdossa asianmukaisesti, ja osoitettava hyväksilukevansa muualla suoritettut opinnot ECTS-periaatteiden mukaisesti. (CIMO 2008a; CIMO 2008b.)

Ryhmätyömme tavoitteena on selvittää, minkälainen mittari ECTS-tunnus on, ja onko se toimiva kontekstissaan. Mitkä ovat korkeakoulujen ECTS-tunnukselle antamat merkitykset suhteessa Euroopan komission asettamiin virallisiin tavoitteisiin ja täyttyvätkö ne? Mikä on ollut korkeakoulun motiivi pyrkiä täyttämään kriteerit ja hakea tunnusta? Pohdimme ECTS-tunnuksen roolia

¹ Aiemmin label-käännettiin lauseimaksi, nyt käyttöön on vakiintunut tunnus

² Dokumentteja ovat opinto-opas (Information Package/Course Catalogue), hakulomake (Student application form), opintosopimus (Learning agreement) ja opintorekisteriote (Transcript of Records).

erityisesti laatutyön näkökulmasta kysyen, onko tunnus muutakin kuin pelkkä kunniamaininta, eikä vain arviointia arvioinnin itsensä vuoksi. Käsitlemme työssä asiaa suomalaisesta näkökulmasta, mutta tulokset ovat varmasti sovellettavissa yleiseurooppalaisella tasolla.

Suomalaisista korkeakouluista ECTS-tunnuksen saivat ensimmäisellä hakukierroksella vuonna 2003 Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Arcada. Yhteensä 11 eurooppalaisia korkeakoulua palkittiin ensimmäisellä kierroksella. Vuosien 2004 ja 2005 hakukierroksilla ECTS-tunnuksia myönnettiin Euroopassa kymmenen lisää, niistä suomalaiset korkeakoulut eivät saaneet yhtäkään. (Siltala 2008).

ECTS-tunnusten haku kaudelle 2009-2013 päättyi 15.1.2009. Suomalaisista korkeakouluista vain kuusi haki ECTS-tunnusta, ja näistä viisi oli ammattikorkeakouluja. CIMO:n koordinoiman riippumattoman asiantuntija-arvioinnin jälkeen vain yksi hakemus täytti kriteerit ja sitä esitettiin komissiolle ECTS-tunnuksen saajaksi.³ Komissio teki päätökset huhtikuussa ja tunnukset tullaan jakamaan komission järjestämässä ECTS/DS-seminaarissa 11.-12.6.2009. (CIMO 2009; Euroopan komissio 2008.)

ECTS-tunnukseen ei liity komission taholta rahallista kannustetta, mutta CIMO edellyttää elinikäisen oppimisen ECTS-tukea hakevilta korkeakouluilta ECTS-tunnusta. Tukea voi saada enintään kolmeksi perättäiseksi vuodeksi ja se on tarkoitettu opintojen hyväksilukemisen ja opintopisteiden myöntämisen kehittämiseksi (mukaan lukien korkeakoulujen ulkopuolella tapahtuva, myös informaali ja non-formaali oppiminen). (Blomqvist 2008.)

³ Vertailuna samaan aikaan haussa ollutta Diploma Supplement-tunnusta hakeneista 18 oli ammattikorkeakouluja ja kolme yliopistoa, joista yhteensä 17 esitetään komissiolle DS-tunnuksen saajaksi. (CIMO 2009).

2. Teoreettinen viitekehys

Laatu käsitteenä on varsin moniulotteinen ja sen merkitys vaihtelee korkeakoulumaailmassakin. Jani Ursin on käsitellyt laadun ja laadunvarmistuksen käsitteistöä kattavasti teoksessaan +Yliopistot laadun arvioijina . Akateemisia käsityksiä laadusta ja laadunvarmistuksesta+ (2007). Ursin käsittelee kirjassaan, miten yliopiston sisäinen laadunvarmistus on ymmärretty ja mitä käsityksiä yliopiston henkilökunta ja opiskelijat laadunvarmistukseen liittävät. Laatu miellettiin tutkimuksen mukaan toiminnan johdonmukaisuudeksi, tarkoituksenmukaisuudeksi ja erinomaisuudeksi. Laatu määrittyy yliopiston sisältä, ja erityisesti tiedeyhteisöllä ja opiskelijoilla on tässä keskeinen rooli. Laadunvarmistuksen nähtiin kohdistuvan erityisesti opetukseen ja tutkimukseen, harvemmin palvelutehtävään, hallinto- ja tukipalveluihin tai johtamiseen. Laadunvarmistusjärjestelmien kehittäminen vaati motivaatiota ja sitoutumista koko yliopistolta, riittäviä resursseja ja jatkuvaa vuorovaikutusta (Ursin 2007, 3).

Tarkastellessamme ECTS-tunnusta laadunarvioinnin menetelmänä käytämme työssä viitekehyksenä Ursinin esittämiä laadun määritelmiä (Ursin 2007, 22-24). Ursin esittelee laadulle seitsemän eri määritelmää. Hänen mukaansa laatua voidaan tulkita:

1. Korkealuokkaisuutena (as exceptional)
2. Erinomaisuutena (as excellence)
3. Johdonmukaisuutena (as consistency)
4. Toiminnan tarkoituksenmukaisuutena (as fitness for purpose)
5. Rahan vastineena (as value for money)
6. Toiminnan muutoksena (as transformation)
7. Moraalisena päämääränä (as moral purpose)

Käsitlemme työssämme ECTS-tunnusta näitä Ursinin laadun määritelmiä soveltaen. Analysoimme haastatteluja erinomaisuuden, johdonmukaisuuden, toiminnan tarkoituksenmukaisuuden ja rahan vastineen -käsitteiden

näkökulmasta. Rajaamme Ursinin määritelmistä pois korkealuokkaisuuden, toiminnan muutoksen ja moraalisen päämäärän, vaikka näidenkin soveltaminen olisi voinut olla hedelmällistä. Yhteyden löytäminen ECTS-tunnukseen olisi kuitenkin vaatinut laajempaa ja moniulotteisempaa kysymyspatteristoa haastatteluihin, joiden toteuttaminen olisi vaatinut huomattavasti enemmän aikaresursseja.

Seuraavassa esiteltävät Ursinin määritelmät perustuvat kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen, jota Ursin on monipuolisesti analysoinut (Ursin 2007, 22).

Erinomaisuuden näkökulmasta laatu ymmärretään korkeiden standardien saavuttamisena. Vain harva kyenee täyttämään etukäteen määritetyt korkean laadun standardit. (Ursin 2007, 23.)

Johdonmukaisuuden näkökulmasta laadukas toiminta on säännönmukaista ja virheetöntä, eikä niinkään korkeiden laatuksiteereiden täyttymistä tavoittelevaa. Prosessien pitää olla tasalaatuisia ja virheet on pyrittävä minimoimaan. Laatu pyritään varmistamaan jo ennalta, eikä tarkistamaan vasta jälkikäteen. (Ursin 2007, 23.)

Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta laatua on arvioitava kontekstissaan, suhteessa tuotteen tai palvelun tarkoitukseen. Tuote/palvelu on sitä laadukkaampi, mitä paremmin se vastaa tarkoitustaan. (Ursin 2007, 23.)

Laatu rahan vastineena -määritelmän keskiössä on tuottavuus. Yhdistämme määritelmään tässä selvityksessä myös Ursinin teoksessa esitellyn hyöty/haitta-vertailun. Ursin toteaa, että aikaisempien tutkimusten perusteella laadunvarmistusjärjestelmissä voidaan havaita kaksi ulottuvuutta; hyödyt ja haitat. Hyötyjä ovat olleet perustehtävien kehittyminen, päätöksenteon selkiytyminen ja tasa-arvon lisääntyminen. Haittoja taas ovat olleet akateemisen vallan siirtyminen tutkija-opettajilta hallintohenkilöstölle, epäluottamuksen

syntyminen sekä byrokratian ja näennäispuuhastelun lisääminen. Lisäksi on tärkeää mitata, kuinka paljon laadunvarmistusjärjestelmien kehittäminen ja ylläpitäminen kuluttavat resursseja (Ursin 2007, 32-36). Käytämme näitä, Ursinin määritelmiin pohjautuvia näkemyksiä laadusta ja sen arvioinnista tarkastellessamme, miten ECTS-tunnus toimii laadunarvioinnin menetelmänä.

3. ECTS-tunnusta hakeneiden korkeakoulujen haastattelut

Johdannossa asetetun tavoitteen mukaisesti pyrimme edellisessä luvussa esiteltäviä teoreettista viitekehystä hyödyntäen selvittämään ECTS-tunnusta hakeneiden korkeakoulujen näkemyksiä ECTS-tunnuksen merkityksestä ja hakuprosessin mielekkyydestä. Tiukan aikataulun vuoksi päädyimme käyttämään kasvokkain tapahtuvien haastattelujen sijasta sähköpostihaastatteluja. Sähköpostitse tapahtuvan kommunikaation hyvänä puolena on joustavuus. Osallistumiseen ei ylipäätään kohdistu paineita ja työkiireidensä keskellä painivat kiireiset vastaajat voivat paneutua kysymyksiin rauhassa silloin kuin se heille sopii.

CIMO:ssa ECTS-tunnukseen liittyviä asioita koordinoiva Anne Siltalalta avusti meitä ystävällisesti kertomalla, mitkä korkeakoulut kuluvassa haussa hakivat ECTS-tunnusta ja antamalla korkeakoulujen yhdyshenkilöiden yhteystiedot käyttöömme.

Lähetimme haastattelupyynnöt kysymyksineen Lappeenrannan teknilliselle yliopistolle sekä Seinäjoen ammattikorkeakoululle, Jyväskylän ammattikorkeakoululle, Turun ammattikorkeakoululle, Arcadalle ja Laurealle maanantaina 18. toukokuuta 2009. Tiukkaan aikatauluun nähden saimme erinomaisesti vastauksia korkeakouluilta, sillä 29.5. mennessä haastattelukysymyksiimme ovat vastanneet kaikki korkeakoulut Lappeenrannan teknillistä yliopistoa ja Seinäjoen ammattikorkeakoulua lukuunottamatta. Aiheen

ajankohtaisuus ja toisaalta hakemusten heikko läpimenoprosentti sai todennäköisesti korkeakoulut osallistumaan selvitykseemme, lisäksi vastausten odotettua suurempi määrä osoittaa mielestämme ECTS-tunnukselle annettua painoarvoa korkeakoulukentällä.

3.1 Kysymykset

Sähköpostihaastattelun haasteena oli kysymysten muokkaaminen toisaalta niin tiiviiksi, että vastaaja jaksaa niihin vastata ja toisaalta niin informatiiviseksi, ettei vastaajien tarvitse panostaa taustatiedon hankkimiseen vaan kysymykset sisältävät vastaamiseen tarvittavat tiedot. Kysymyksiä ei johdettu suoraan teoreettisesta viitekehyksestä, mutta pyrimme rakentamaan kysymyspatteriston monipuolisesti hyödyntäen Ursinin laadun määritelmiä.

Päädyimme yhteensä viiteen haastattelukysymykseen, jotka mielestämme valottivat aihetta monipuolisesti korkeakoulujen näkökulmasta. Kysymyksistä ensimmäinen kartoitti korkeakoulujen ensisijaista syytä hakea ECTS-tunnusta. Toinen kysymys ruoti Euroopan komission ECTS-tunnukselle asettamia tavoitteita ja pyrki selvittämään mitä muuta tarkoitusta tunnus voisi korkeakoulujen näkökulmasta lisäksi palvella. Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin korkeakoulujen mielipidettä ECTS-tunnuksen hakemusten arviointikriteereistä. Neljänneksi kysyttiin näiden kriteerien sekä yleisemminkin ECTS-tunnuksen kehitystarpeista. Viides kysymys käsitteli sitä, miten korkeakoulu käyttäisi tunnusta, jos sellaisen saisi.

3.2 Vastaukset

3.2.1. Turun ammattikorkeakoulu

Turun ammattikorkeakoulun puolesta kysymyksiimme vastasi kv-päällikkö Kirsti Virtanen. Turun ammattikorkeakoulussa oli tiedostettu jo ennen hakuprosessin aloittamista, että ECTS-tunnusta on äärimmäisen vaikea saada. Korkeakoulu oli

kuitenkin aktiivisesti kehittänyt ECTS-käytäntöjään vuosien mittaan ja Virtanen näkikin ECTS-tunnuksen hakemisen ja ennen kaikkea hakemuksesta saatavan kirjallisen palautteen mainiona tapana selvittää, ovatko kehitystoimenpiteet olleet oikeanlaisia ja mitä puutteita käytännöissä vielä mahdollisesti on.

Komissio määrittelee ECTS-tunnuksen tavoitteeksi edistää ECTS-järjestelmän asianmukaista käyttöä eurooppalaisissa korkeakouluissa. ECTS-järjestelmän tavoitteena taas on helpottaa tutkintojen ja opintokokonaisuuksien suunnittelua, toteutusta, arviointia ja tunnustamista sekä edistää opiskelijoiden liikkuvuutta. Turun ammattikorkeakoulun näkökulmasta ECTS-järjestelmä on tärkeä myös laadunvarmistuksen kannalta. Virtanen toteaa, että mikäli kaikki eurooppalaiset korkeakoulut käyttäisivät ECTS-järjestelmää asianmukaisesti, voisimme puhua oikeasta eurooppalaisesta laadusta muun muassa liikkuvuuskäytännöissä. Selkeät ECTS-järjestelmän käyttöohjeet helpottavat myös yksittäisen korkeakoulun laatutyötä.

ECTS-tunnuksen saa korkeakoulu, joka julkaisee opinto-oppaansa www-sivustollaan kokonaisuudessaan myös englanniksi, käyttää ECTS -dokumentteja opiskelijavaihdossa asianmukaisesti, ja osoittaa ECTS -periaatteiden mukaisesti hyväksilukevansa muualla suoritettut opinnot. Turun ammattikorkeakoulu pitää kriteereitä hyvinä ja asianmukaisina.

Virtanen toteaa, että Turun ammattikorkeakoulu myös täyttää pääsääntöisesti kaikki yllä mainitut kriteerit. Hän toivookin, että ECTS-tunnusten hakemusten arviointia kehitettäisiin. Arvioinnin tulisi keskittyä enemmän ECTS- periaatteiden täyttymiseen, eikä pelkästään yksityiskohtaisten kriteereihin takertumiseen.

Turun ammattikorkeakoulun saamassa palautteessa puututtiin Virtasen mukaan aivan aiheellisesti esimerkiksi puutteellisiin kurssikuvauksiin. Virtanen harmittelee, että arviointi ja sitä kautta myös palaute keskittyy osittain kuitenkin pikkuasioihin, kuten hakemuksen liitteenä vaadittavista ECTS -dokumenteista

puuttuneeseen yksittäiseen leimaan, ja toivoo ettei puuttuva leima tms. tekninen asia aiheuttaisi koko hakemuksen hylkäämistä.

Virtanen pitää itse tunnuksen hakuprosessia hyödyllisenä laatutyön kannalta. Jos Turun ammattikorkeakoulu tulevaisuudessa saisi ECTS-tunnuksen, sitä pidettäisiin korkeakoulun toiminnan korkean laadun merkinä ja sitä kautta erittäin hyödyllisenä markkinoinnissa.

3.2.2. Jyväskylän ammattikorkea koulu

Jyväskylän ammattikorkeakoulun puolesta haastattelukysymyksiimme vastasi kansainvälisen toiminnan päällikkö Nina Björn. Hän toteaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun toimineen jo vuosia ECTS-ohjeistusten mukaisesti ja pyrkineen kehittämään toimintojaan ja materiaalejaan niiden mukaan. Viime kädessä ECTS-tunnuksenkin hausta on kuitenkin päättänyt korkeakoulun johto.

ECTS-tunnuksen saadakseen korkeakoulun on julkaistava opinto-oppaansa www-sivustollaan kokonaisuudessaan myös englanniksi, mikä Björnin kokemuksen mukaan usein kaipaa perusteluja tuekseen. Kaikki opintojaksot käännetään Jyväskylän ammattikorkeakoulussa englanniksi, vaikka kurssit toteutettaisiinkin suomeksi, sillä opinto-oppaan kääntäminen kokonaisuudessaan tekee läpinäkyväksi kokonaisvaltaisesti korkeakoulun tarjoaman koulutuksen ja sen sisällön. Björn toteaa, että ECTS:n mukainen opinto-oppaan sisällön yhdenmukaisuus myös helpottaa Euroopan sisällä esimerkiksi korkeakouluihin hakeutumista, kun oleelliset tiedot löytyvät oppaista samassa muodossa ja järjestyksessä.

Opinto-oppaalle määritelty rakenne ja sen terminologia ei ole kaikilta osin paras mahdollinen. Muun muassa opiskelijoilta tulee palautetta, että asioita ei löydy helposti oppaista. Sisällöt suhteessa terminologiaan vaihtelevatkin Björnin mukaan niin korkeakouluittain kuin maittain.

Opiskelijavaihdon dokumenttien osalta ECTS-ohjeiden mukaiset dokumentit ohjaavat kansainvälistä liikkuvuutta. Joissakin ulkomaisissa korkeakouluissa ei vielä ymmärretä esimerkiksi Learning Agreementin merkitystä ja allekirjoitettujen dokumenttien takaisin saanti voi olla hankalaa. Lisäksi Björn toivoo tulevaisuudelta selkeyttä dokumenttien viralliseen ja oikeaan käyttötapaan.

Björn toteaa komission määrittelemien ECTS-tunnuksen tavoitteiden sisältävän kaikki oleelliset tavoitteet myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun näkökulmasta. Sen sijaan arviointikriteereistä Björn löytää myös kehitettävää ja tuo esille erinomaisen idean hakemuksen täydentämisestä CIMO:n esitarkastuksen yhteydessä. Jos hakuasiakirjoista puuttuu jotakin pientä, kuten esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulun tapauksessa yksittäisiä leimoja, kyseessä voi olla inhimillinen erehdys tai ECTS-tunnuksen hakuohjeiden väärinymmärrys. Björn kehuu kaksipuolaisen hakuprosessin sinänsä olevan hyvä käytäntö, ja toivoo että sitä voitaisiin kehittää yhä paremmaksi.

Björn piti myös erittäin hyvänä ja informatiivisena CIMO:n järjestämää ECTS- ja DS -tunnusten hakuun valmentavaa infotilaisuutta. ECTS -neuvonantajat kävivät Jyväskylässä vuonna 2005, ja Björn toteaa korkeakoulun saaneen vierailun aikana paljon arvokasta tietoa. Hän pohtiikin, että jatkoa ajatellen ECTS-neuvonantajien kanssa olisi hyvä käydä uudelleen keskustelua korkeakoulun nykytilanteesta ja kehitystarpeista.

Jos Jyväskylän ammattikorkeakoulu tulevaisuudessa saisi ECTS-tunnuksen, sitä käytettäisiin markkinointiin ja kansainvälisen yhteistyön kehittämiseen ja laadun varmistamiseen. Tunnuksen avulla korkeakoulu voisi todistaa toimivansa näiltä osin komission ohjeistusten ja linjausten mukaisesti. Tunnus kuvaisi siis näiden prosessien ja toimintojen osalta laatua.

3.2.3. Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulun puolesta haastattelukysymyksiimme vastasi kansainvälisten asioiden johtaja Arja Majakulma. Myös Laureassa tunnusta haettiin toisaalta siksi, että sen saaminen osoittaisi kansainvälisesti ECTS-käytäntöjen olevan kunnossa ja toisaalta hakemisen motiivina oli tarkastaa omien prosessien kunto.

Komission ECTS-tunnukselle asettamat tavoitteet ovat Laureankin mukaan kattavat, eikä kehitysehdotuksia tullut. Majakulma piti myös hakemusten arvioinnin kriteerejä sinänsä hyvinä ja oikeina, mutta kritisoi Turun ammattikorkeakoulun Kirsti Virtasen tapaan kriteerien ja palautteen keskittymiseen asioihin, joilla ei ole juurikaan käytännön merkitystä. Esimerkiksi opintojen hyväksiluku toteutuu Laureassa majakulman mukaan hyvin, vaikka kaikki tekniset yksityiskohdat eivät olleet hakemuksen liitteinä olevissa ECTS-dokumenteissa kohdallaan.

Itse hakuprosessia Majakulma piti kevyenä ja hyvänä, kunhan arviointikriteerejä vielä muokattaisiin olennaisiin sisältöseikkoihin keskittyvämmäksi.

Majakulma kertoo, että Laurea on käyttänyt jo hakua ja siitä saatua palautetta laatutyössään, esimerkiksi englanninkielisen opetustarjonnan kuvausten parantamisessa ja liikkuvuuteen liittyvien dokumenttien käytön kehittämisessä. Jos Laurea saisi tulevaisuudessa ECTS-tunnuksen, sitä käytettäisiin myös markkinoinnissa. Tästä huolimatta tunnus ei olisi tärkeä kriteeri esimerkiksi suunniteltaessa yhteistyötä uuden kumppanin kanssa, koska tunnusta on niin vaikea saada.

3.2.4. Arcada

Arcadan puolesta kysymyksiimme vastasi vararehtori Jan-Erik Krusberg. Arcada haki tunnusta, koska se antaa hyvän pohjan implementoida Bologna-järjestelmää. Arcada haki ja sai ECTS-tunnuksen jo ensimmäisellä

hakukierroksella vuonna 2003 ja halusi nyt päivittää tunnuksen. Toinen tärkeä syy tunnuksen hakemiselle oli halu tehdä pientä ammattikorkeakoulua Euroopan laidalla tunnetummaksi kansainvälisesti, mikä voi tulevaisuudessa auttaa esimerkiksi EU-rahoitusta haettaessa. Arcadalle tunnuksen haussa oli siis kyse myös tunnettuudesta ja markkinoinnista. Krusberg painotti lisäksi aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustamisen tärkeyttä ja ECTS-tunnuksen roolia sen toteuttamisessa.

Krusberg piti hakemusten arvioinnin kriteerien olevan tällä hetkellä kohdallaan, koska ECTS -tunnuksen tarkoitus on lisätä tietoisuutta Bolognasta ja erityisesti edesauttaa opiskelijaliikkuvuutta. Hän ei kuitenkaan ollut vakuuttunut, että ECTS-tunnus tulisi olemaan kovinkaan relevantti tunnus tulevaisuudessa. Muut laadunarvioinnin mittarit tulevat hänen mielestään olemaan vaikuttavampia. Sen vuoksi ECTS-tunnusta ja hakuprosessia ei Krusbergin mukaan ole kovinkaan järkevää sen enempää kehittää.

Arcadan sisällä tunnusta tullaan käyttämään kaikissa julkisissa asiakirjoissa, internet -sivuilla ja ilmoituksissa. Krusberg mukaan tunnusta käytetään erityisesti opiskelijarekrytoinnissa, rahoitushakemuksissa ja kansainvälisessä opiskelijavaihdossa. Aikaisempien kokemusten perusteella Arcadassa on huomattu, että tunnusta on haastavaa käyttää #logona+eli laatuleimana. ECTS-tunnusten luovutustilaisuus 11.6.2009 Brysselissä on myös Arcadalle markkinointitilaisuus. Korkeakoulun sisällä taas halutaan näyttää, että henkilökunnan ponnistukset ovat tuottaneet tulosta.

4 Tulokset

Yleisesti ottaen haastatteluvastaukset olivat hyvin samankaltaisia. Tarkempi tarkastelu tuo kuitenkin esille myös painotuseroja suhtautumisesta ECTS-tunnukseen. Selvityksemme tarkoituksena ei kuitenkaan ollut hakea eroja

korkeakoulujen välillä, vaan kartoittaa ECTS-tunnuksen hakuun motivoineita seikkoja ja tunnuksen suunniteltuja käyttötapoja.

ECTS-tunnuksen voidaan katsoa pitävän sisällään laadun määritelmistä erinomaisuuden piirteitä. Tunnuksen saaminen on haastavaa, mistä kertoo esimerkiksi tunnuksien pieni määrä Suomessa. Vastauksista käy ilmi korkeakoulujen tiedostaneen tunnuksen saamisen vaikeuden. Tätä puoltaa myös ECTS- neuvonantajien neuvo korkeakouluille olla lähtemättä hakuprosessiin, jos perusasiat eivät ole kunnossa (Pekkarinen 2009). Tällä hetkellä ECTS-tunnus näyttää kertovan erinomaisuudesta, mutta tunnuksen mahdollinen yleistyminen Suomessa ja Euroopassa tulevaisuudessa vähentää laadukkuuden painoarvoa tältä osin.

Laatu johdonmukaisuutena sopii erinomaisuutta huomattavasti paremmin tunnuksen laadun määrittelyyn. Tunnuksen saamisen kriteerit ovat loppujen lopuksi varsin mekaaniset, joissa korostuvat yhtenäiset käytännöt koko korkeakoulussa. Luultavasti useassa korkeakoulussa jokin koulutusohjelma tai koulutusala täyttäisi vaativan kriteeristön, mutta prosessien ulottaminen kaikkiin toimintoihin korkeakouluissa vaatii tasalaatuisuutta. Tämä onkin ollut suurin syy, miksi tunnuksia on suomalaisilla korkeakouluille tullut edellisellä kierroksella niukasti.

Haastattelun perusteella tunnus on yleisesti ottaen tarkoituksenmukainen ja mittaa oikeita asioita, vaikka kritiikkiäkin annettiin. Kriteeristöä pidettiin turhankin tarkkana, ja esimerkiksi tunnuksen saamisen hylkääminen puuttuvan teknisen yksityiskohdan perusteella herätti arvostelua. Tunnus nähtiin kuitenkin hakeneiden kesken tavoittelemisen arvoiseksi, koska sen uskotaan edistävän kansainvälistymistä ja opiskelijaliikkuvuutta.

Laadun ymmärtäminen rahan vastineena on lähellä edellä esitettyä tarkoituksenmukaisuus-käsitettä. Tuottavuuteen ja tähän liittyvään laatuun

kuuluvat olennaisena osana hyötyjen ja haittojen vertaaminen. Ehkä hieman yllättäen vastaajat pitivät ECTS -tunnusta ja sen hakuprosessia työmäärältään ja kuormittavuudeltaan sopivana. Kehittämistarpeet keskittyivät ennen kaikkea kriteeristön pikkumaisuuteen. Esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa johto oli päättänyt tunnuksen hakemisesta ja pitänyt sitä kannattavana, vaikka saaminen on vaikeaa. Tunnuksesta saatavat hyödyt näyttävät olevan ainakin hakeneiden korkeakoulujen mielestä suuremmat kuin hakuprosessiin vaadittava hallinnollinen työ.

5 Lopuksi

Haastattelun tulokset vastasivat mielestämme hyvin asettamaamme tutkimuskysymykseen. Ne loivat hyvän ja selkeän käsityksen tunnuksesta ja sen hakuprosesseista. Tunnusta hakeneet korkeakoulut pitivät sitä tavoittelemisen arvoisena. Kaiken kaikkiaan tunnuksen kriteeristöä ja hakuprosessia pidettiin varsin hyvänä, vaikkakin kehittämistarpeita löytyi. ECTS-tunnus mainittiin useammassa vastauksessa olevan tavalla tai toisella osa korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmää. Näiden kahden suhde jäi haastattelujen perusteella varsin epämääräiseksi ja tämä aihepiiriin tarkempi selvittäminen voisi olla mielenkiintoista.

Mielenkiintoista olisi myös ollut selvittää ECTS-tunnuksen asemoitumista aiemmin keväällä julkaistuun korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiaan nähden. Opetusministeriön asettama korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia vuosille 2009-2015 sisältää viisi kansainvälistymisen päätavoitetta:

- aidosti kansainvälinen korkeakouluyhteisö
- korkeakoulujen laadun ja vetovoiman lisääminen
- osaamisen viennin edistäminen
- monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen ja
- globaalin vastuun edistäminen (Opetusministeriö 2009).

ECTS-tunnuksen voidaan katsoa tukevan suoraan 2. tavoitetta ja laajemmin hahmotettuna kaikkia strategian tavoitteita.

Tutkielmaa olisi voinut laajentaa haastattelemalla myös sellaisten korkeakoulujen edustajia, jotka eivät ole syystä tai toisesta hakeneet tunnuksia. Luultavasti motiivit hakematta jättämiselle olisivat moninaisemmat. Toisaalta nämä korkeakoulut eivät välttämättä ole perehtyneet yhtä hyvin ECTS-tunnusten hakemisen käytäntöön ja heidän käsityksensä tunnuksen käyttökelpoisuudesta ja laadukkuudesta voivat olla täysin erilaiset. Tätä tutkielmaa voisikin hyödyntää ECTS-tunnuksen markkinoinnissa korkeakouluille, koska se on vielä varsin tuntematon korkeakoulujen henkilöstön ja opiskelijoiden keskuudessa.

LÄHTEET

Aineisto

Haastattelumateriaali tekijöiden hallussa:

Kirsti Virtanen, Turun ammattikorkeakoulu, 25.5.2009

Nina Björn, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 22.5.2009

Jan-Erik Krusberg, Arcada, 26.5.2009

Arja Majakulma, Laurea, 29.5.2009

Kirjallisuus

Blomqvist, Carita (2008): *ECTS ja DS: yhteys tutkintojen viitekehykseen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen*. Esitelmä ECTS ja DS osaamisen kuvaajina - seminaarissa 11.11.2008.

CIMO (2009): *ECTS- ja DS-tunnusten hakukierros 2009*. Korkeakouluyhteistyön uutiskirje 2/2009. (luettu 25.5.09)

http://cimo.uutiskirje.fi/newsletter/korkeakouluyhteistyö/2_2009/tunnusjulk.php

CIMO (2008a): *ECTS- ja Diploma Supplement . tunnuksset*. (luettu 25.5.09)

<http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/elinikainen-oppiminen/erasmus/ects-ds.htx>

CIMO (2008b): *Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä*. (luettu 25.5.09)
<http://www.cimo.fi/dman/Document.phx/~public/Sokrates/Erasmus/ects.html>

Emmes, Mari ja Pekkarinen, Heikki (2008): *ECTS-järjestelmän ajankohtaiset haasteet*. Esitelmä ECTS ja DS osaamisen kuvaajina - seminaarissa 11.11.2008.

Euroopan Komissio (2009): *ECTS User Guide*. (luettu 25.5.09)
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf

Euroopan komissio (2008): *Applications for the European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) and Diploma Supplement (DS) labels 2009-2013*. (luettu 25.5.09) http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc938_en.htm

Opetusministeriö (2009): *Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009-2015*. (luettu 8.6.09)
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/korkeakoulujen_kv/liitteet/kansainvalistymisstrategia.pdf

Pekkarinen, Heikki (2009): *Ajankohtaista ECTSstä: Uusi ECTS User's Guide ja ECTS/DS tunnusten haun tulokset*. Esitelmä kansallisessa Bologna-seurantaseminaarissa 25.5.2009.

Siltala, Anne (2008): *Miksi hakea ECTS- ja DS-tunnuksia?* Esitelmä ECTS ja DS osaamisen kuvaajina - seminaarissa 11.11.2008.

Ursin, Jani (2007): *Yliopistot laadun arvioijina. Akateemisia käsityksiä laadusta ja laadunvarmistuksesta*. Jyväskylä: KTL.
